

KURATORIUM OŚWIATY W SZCZECINIE

Wydział Nadzoru Pedagogicznego

Raport

z diagnozy problemowej dotyczącej organizacji
i efektów realizacji wychowania komunikacyjnego
w szkołach województwa zachodniopomorskiego

Szczecin, grudzień 2008 r.

I. Kontekst prawny.

1. **Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty** (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.):

art. 1 ust. 1, pkt 16 – „System oświaty zapewnia w szczególności: upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych”.

art. 33 ust. 2, pkt. 2 – Nadzorowi podlega w szczególności: „realizacja podstaw programowych i ramowych planów nauczania”.

2. **Rozporządzenie MENiS z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół** (Dz. U. z 2002 r. Nr 51, poz. 458 z późn. zm.):

Załącznik Nr 2 – Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych i gimnazjów:

SZKOŁA PODSTAWOWA I i II ETAP EDUKACYJNY

„Edukacja w szkole podstawowej, wspomagając rozwój dziecka jako osoby i wprowadzając je w życie społeczne, ma na celu przede wszystkim:
ust.7) kształtować potrzeby i umiejętności dbania o własne ciało, zdrowie i sprawność fizyczną; wyrabiać czujność wobec zagrożeń dla zdrowia fizycznego, psychicznego i duchowego, kształtować nawyki i umiejętności związane z bezpieczeństwem w ruchu drogowym”.

I ETAP EDUKACYJNY – „Edukacja na tym etapie obejmuje następujące treści nauczania i działania edukacyjne:

ust. 42) bezpieczeństwo w różnych miejscach i sytuacjach, zwłaszcza na drogach publicznych, rozpoznawanie i umiejętności zachowania się w przypadku zagrożenia”.

II ETAP EDUKACYJNY – „Nauczyciele wszystkich przedmiotów eksponują treści związane z edukacją na rzecz bezpieczeństwa, zwłaszcza w ruchu drogowym”.

Podstawa programowa: *TECHNIKA*

Zadania szkoły:

ust. 4. Umożliwienie zdobycia karty rowerowej od 10 roku życia.

Osiągnięcia:

ust. 7. Korzystanie z dróg zgodnie z obowiązującymi zasadami. Stosowanie elementów podnoszących bezpieczeństwo w ruchu drogowym pasażerów, pieszych i rowerzystów. Dbanie o prawidłowy stan techniczny roweru z uwzględnieniem elementów obowiązkowego wyposażenia.

Ścieżki edukacyjne: *EDUKACJA PROZDROWOTNA*

Treści nauczania:

ust. 2. Bezpieczeństwo na drodze, podczas gier i zabaw ruchowych; pierwsza pomoc w niektórych urazach.

GIMNAZJUM III ETAP EDUKACYJNY

„Edukacja w gimnazjum, wspomagając rozwój ucznia jako osoby i wprowadzając go w życie społeczne, ma na celu przede wszystkim:

ust. 5) zainteresować rozwojem środków transportu oraz budzić refleksje związane z odpowiedzialnością za bezpieczeństwo na drogach publicznych”.

Podstawa programowa: *TECHNIKA*

Zadania szkoły:

ust. 4. Umożliwienie zdobycia karty motorowerowej od 13. roku życia.

Treści nauczania:

ust. 8) Problemy związane z bezpieczeństwem ruchu drogowego.

Osiągnięcia:

ust. 7) Bezpieczne korzystanie z dróg i pojazdów.

Załącznik Nr 4 – Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających.

Podstawa programowa: *PRZYSPOSOBIENIE OBRONNE*

Zadania szkoły:

ust. 1. Wspieranie uczniów w pogłębianiu wiedzy i doskonaleniu umiejętności z zakresu bezpieczeństwa.

ust. 4. Przygotowywanie uczniów do podejmowania samodzielnych działań w sytuacjach kryzysowych i rozwijanie umiejętności organizatorskich w tej dziedzinie.

Osiągnięcia:

ust. 2. Znajomość zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia.

ust. 3. Umiejętność udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w różnych stanach zagrażających życiu i zdrowiu człowieka.

3. **Ustawa** z dnia 20 czerwca 1997 r. **Prawo o ruchu drogowym** (Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908 z późn. zm.):

art. 97, ust. 2: Kartę rowerową wydaje nieodpłatnie dyrektor szkoły podstawowej, gimnazjum oraz szkoły ponadgimnazjalnej.

Art. 97 ust. 2a: Kartę motorowerowa wydaje nieodpłatnie dyrektor gimnazjum oraz szkoły ponadgimnazjalnej.

II. Cel diagnozy.

Ocena organizacji i efektów realizacji w szkołach województwa zachodniopomorskiego treści podstawy programowej wychowania komunikacyjnego.

III. Narzędzie badawcze.

Ankieta dla dyrektora szkoły w formie elektronicznej zamieszczona na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Szczecinie z dołączoną prośbą o wypełnienie do dnia 30 września 2008 r.

IV. Wybór grupy badawczej.

Ankiety skierowano do wszystkich dyrektorów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz zespołów tych szkół województwa zachodniopomorskiego.

Wypełnioną ankietę otrzymano z 307 szkół podstawowych (58 %), 156 gimnazjów (49 %) oraz z 68 szkół ponadgimnazjalnych.

V. Wyniki diagnozy.

Lp.	Zagadnienie	SP	GM	PG	
1.	Kwalifikacje nauczycieli zajmujących się w szkole wychowaniem komunikacyjnym: dane w %				
	a) wychowanie techniczne (studia)	47	62	23	
	b) technika i wychowanie komunikacyjne (studia podyplomowe)	21	24	3	
	c) technika i wychowanie komunikacyjne (kurs kwalifikacyjny)	13	14	19	
	d) inne	12	8	13	
2.	Baza i pomoce dydaktyczne w zakresie brd: dane w %				
	a) „miasteczko ruchu drogowego”	13	10	4	
	b) znaki drogowe	90	75	41	
	c) gry planszowe	68	35	16	
	d) programy komputerowe	66	73	51	
	e) inne	47	41	35	
3.	Formy realizacji wychowania komunikacyjnego: dane w %				
	a) przedmiot wychowanie komunikacyjne (technika)	82	77	8	
	b) w ramach nauczanego przedmiotu	62	46	5	
	c) ścieżka edukacyjna (godz. Do dyspozycji dyrektora)	9	3	5	
	d) pozalekcyjne	31	35	14	
	e) pozaszkolne	11	11	14	
	f) program wychowawczy	64	42	54	
	g) inne	25	14	38	
4.	Wydane karty - liczba				
	a) rowerowe	2005/2006*	10.117	633	150
		2006/2007*	9.583	494	48
		2007/2008**	6.942	445	-
	b) motorowerowe	2005/2006*	247	1525	38
		2006/2007*	181	1401	25
	2007/2008**	105	1254	-	
5.	Instytucje, z którymi współpracuje szkoła realizując tematykę wychowania komunikacyjnego: dane w %				
	a) policja	96	85	70	
	b) straż miejska	31	28	38	
	c) ośrodek ruchu drogowego	27	33	27	
	d) inne	29	14	17	
6.	Działalność pozalekcyjna dotycząca brd: dane w %				
	a) koła zainteresowań	26	32	14	
	b) harcerstwo	6	5	2	
	c) wycieczki	80	61	55	
	d) inne	33	26	26	
7.	Działalność pozaszkolna dotycząca brd: dane w %				
	a) konkursy	90	88	26	

	b) festyny	31	26	13
	c) inne	30	18	19
8.	Czy w szkole jest koordynator ds. brd?	53	52	11
9.	Jak dyrektor szkoły ocenia pracę szkoły w zakresie wychowania komunikacyjnego? dane w %			
	a) wyróżniająca	6	5	1
	b) bardzo dobra	50	39	14
	c) dobra	42	51	53
	d) słaba	2	2	25
	e) bardzo słaba	0	1	3
	Brak odpowiedzi	0	2	4

* podane liczby uwzględniają dane z Systemu Informacji Oświatowej dla wszystkich szkół województwa zachodniopomorskiego - w tym szkół, które nie wypełniły ankiety.

** dane z ankiet (brak danych z SIO na dzień 30 września 2008 r.)

VI. Wnioski z analizy jakościowej.

1. W przeważającej liczbie szkół podstawę programową wychowania komunikacyjnego realizują nauczyciele posiadający wymagane kwalifikacje. W 50 % ankietowanych szkół powołano koordynatora ds. bezpieczeństwa w ruchu drogowym.
2. Wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne służące kształtowaniu nawyków i umiejętności związanych z bezpieczeństwem w ruchu drogowym jest wystarczające poza zbyt małą liczbą „miasteczek ruchu drogowego”.
3. Treści nauczania w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym są przekazywane uczniom w przeważającej liczbie szkół w systemie klasowo-lekcyjnym. Organizowane są także zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne w ramach programów wychowawczych w ponad 50 % szkół.
4. Szkoły prawidłowo realizują zadanie, umożliwiając uczniom zdobycie karty rowerowej od 10. roku życia oraz karty motorowerowej od 13. roku życia.
5. Problemy związane z bezpieczeństwem ruchu drogowego są przekazywane uczniom przede wszystkim we współpracy z policją, w zdecydowanie mniejszym stopniu - strażą miejską oraz ośrodkami ruchu drogowego.
6. Uczniowie często biorą udział w wycieczkach oraz zewnętrznych konkursach i festynach propagujących bezpieczeństwo pasażerów, pieszych i rowerzystów.

7. Znakomita większość dyrektorów szkół pracę swoich placówek w zakresie wychowania komunikacyjnego ocenia jako dobrą i bardzo dobrą.

Uogólnienie: Szkoły, wykorzystując dostępne pomoce dydaktyczne oraz współpracując z policją i strażą miejską, podejmują różnorodne działania zmierzające do kształtowania prawidłowych nawyków bezpiecznego poruszania się uczniów po drogach publicznych. Efektem tych działań jest mała liczba wypadków drogowych w województwie zachodniopomorskim z udziałem / z winy uczniów – pieszych, rowerzystów i motorowerzystów.

VII. Wnioski do dalszej pracy wizytatorów.

1. W dalszym ciągu propagować konkursy bezpieczeństwa ruchu drogowego dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych oraz turniej motoryzacyjny dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
2. Wspomagać dyrektorów w nawiązywaniu kontaktów oraz doskonaleniu nauczycieli w zakresie brd.

VIII. Wnioski do dalszej pracy dyrektorów szkół.

1. Czynić starania w celu pozyskania środków na budowę miasteczek ruchu drogowego, służących kształceniu praktycznych nawyków bezpiecznego poruszania się po drogach publicznych.
2. Nadzorować realizację podstaw programowych w zakresie brd.
3. Współpracować z instytucjami wspomagającymi pracę szkół w zakresie brd.
4. Przygotowywać wszystkich uczniów do zdobycia umiejętności bezpiecznego poruszania się rowerem po drogach publicznych.
5. Kształtować i utrzymywać u uczniów nawyki brd.
6. Włączyć na stałe do kalendarza konkursów organizację szkolnego turnieju brd oraz motoryzacyjnego.
7. Umożliwić nauczycielom podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie w zakresie brd.
8. Rozszerzyć działalność pozalekcyjną w zakresie brd.

Sporządził:
wiz. Remigiusz Podstawczuk

Zatwierdził:
Zastępca Dyrektora Wydziału
Nadzoru pedagogicznego
Izabela Pawlak